

CHP'DEKİ YENİ AYRIŞMALARIN 2023'E MUHTEMEL ETKİLERİ

CHP'DE BİR KEZ DAHA AYRILIK ÇANLARI ÇALIYOR. 37. KURULTAY SONRASI PARTİ İÇİNDEKİ ERTELENMİŞ HESAPLAŞMALAR TEDAVÜLE KONDU. MUHARREM İNCE, İKİ KEZ KARŞI KARŞIYA GELDİĞİ KEMAL KILIÇDAROĞLU VE EKİBİ İLE KÖPRÜLERİ ATTI. İNCE, YENİ OLUŞUMUN İLK ADIMINI 4 EYLÜL'DE SİVAS'TAN BAŞLATIYOR. CHP İÇİNDE YA DA ÇEVRESİNDE, MUSTAFA SARIGÜL VE İLHAN KESİCİ GİBİ FARKLI İSİMLER DE YENİ PARTİ YA DA OLUŞUM HAZIRLIĞINDA.

Nebi Miş

nmis@setav.org

97 yıllık tarihinde CHP'nin 56 kez kurultaya gitmesinin en önemli sebepleri, ideolojik dönüşümde yaşanan sıkıntılar, aşırı hizipleşme ve partinin kendi elit değişim ve dönüşümünü yönetemesidir. Elit değişim ve dönüşümünde yaşanan sıkıntının temel nedeni ise demokrasinin başladığı tarih olan 14 Mayıs 1950'den bu yana CHP'nin hiçbir zaman tek başına iktidar olamamasıdır.

İlk kurultayını 4 Eylül 1919 Sivas Kongresi ile başlatan CHP, geçtiğimiz ay 37. Olağan Kurultay'ını gerçekleştirdi. İlk olağanüstü kurultayını Mustafa Kemal'in vefatının hemen ardından 26 Aralık 1938'de, 19. Olağanüstü Kurultayı ise 10 Mart 2018'de yaptı. 10 yıldır CHP'nin başında bulunan Kemal Kılıçdaroğlu döneminde ise 4 olağanüstü ve 5 olağan olmak üzere toplam 9 kurultay yapıldı. 97 yıllık tarihinde CHP'nin 56 kez kurultaya gitmesinin en önemli sebepleri, ideolojik dönüşümde yaşanan sıkıntılar, aşırı hizipleşme ve partinin kendi elit değişim ve dönüşümünü yönetemesidir. Elit değişim ve dönüşümünde yaşanan sıkıntının temel nedeni ise demokrasinin başladığı tarih olan 14 Mayıs 1950'den bu yana CHP'nin hiçbir zaman tek başına iktidar olamamasıdır. Uzun dönemli iktidar olamayan partilerde, parti elitleri için devlette yerleşecek "post" kıtlığının yaşanması kaçınılmazdır. Böyle olunca da parti içindeki sınırlı görev için mikro iktidar mücadeleleri çok sert geçmektedir.

Demokrasiye geçilmesinden bugüne, CHP'de yaşanan aşırı hizipleşmeler onun "kurultaylar partisi" olarak anılmasına yol açmıştır. Kurultaylarda sonuç alamayanlar CHP'den ayrılarak yeni partiler kurmuşlardır. 1950 öncesi CHP içinden ayrılanların kurduğu Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası, Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Demokrat Parti'yi ayrı bir kategoride değerlendirmek gerekir. 1960'lardan itibaren, CHP kimliği, politikası ve ideolojisinin farklı bağlamlarda tartışılması ve partinin durduğu yerin farklı açılardan eleştirilmesi yeni partilerin kurulmasını beraberinde getirecektir. Örneğin, CHP'de bu son dönemdeki tartışmalara benzer şekilde, Ekim 1966'da CHP'nin 18. Kurultay'ının ardından, parti içinde ortanın solunu savunanlarla, partinin Kemalizm'den saptığını iddia edenler arasında bir ayrışma yaşanacaktır. Bu ayrışmanın neticesinde de Bülent Ecevit'in genel sekreterliğine karşı bayrak açan Turan Feyzioğlu'nun öncülüğündeki 47 parlamenter, CHP'den ayrılacak ve "Atatürk ilkelerine sadık bir parti olarak" adlandırdık-

ları Güven Partisi'ni kuracaklardır. Bu partinin döneminde önemli bir ağırlığının olduğunu burada hatırlatmak gerekir.

Yine, Mayıs 1972'de İsmet İnönü'nün yerine Bülent Ecevit'in parti genel başkanlığına seçilmesi CHP içinde ideolojik tartışmaları bir kez daha alevlendirecektir. Güven Partisi'ni kuranların ayrılış gerekçelerinin bir benzerini dile getiren 58 milletvekili ve senatör, Kemal Satır'ın öncülüğünde CHP'den ayrılarak, Cumhuriyetçi Parti'yi kuracaklardır. 12 Eylül askeri darbesinin ardından CHP'nin devamı ya da mirası üzerine kurulan Necdet Calp'ın Halkçı Parti'si, Turgut Sunalp'ın Milliyetçi Demokrasi Parti'si ve Erdal İnönü'nün Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) hizipleşmeden daha çok, bir zorunluluğun sonucu olarak farklı partiler altında ortaya çıkmışlardır. Zaten 1984 yerel seçimlerinin ardından Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) çatısı altında toplanmışlardır. 1988'den 1992'ye kadar Erdal İnönü ve Deniz Baykal arasında parti başkanlığı için geçen mücadelede, Baykal hep kaybeden tarafta olunca, SHP'den ayrılarak CHP'yi yeniden diriltecek ve 18 yıl partinin başında kalacaktır.

2000'lerin ilk 10 yıllık döneminde de CHP içinde hizipleşmeler ve ayrılıklar hiç eksik olmamıştır. Deniz Baykal ve Mustafa Sarıgül arasında 2005'te yapılan kurultayda, kavgaya kadar giden sert tartışmalar yaşanmış, "kurultayı arbede ve şiddet ortamına çevirdiği" gerekçesiyle CHP'den ihraç edilen Sarıgül, Türkiye Değişim Hareketi'ni başlatmıştır. Yine aynı yıl Yaşar Nuri Öztürk CHP'den ayrılarak Halkın Yükselişi Partisi'ni kurmuştur. 2010'da CHP'de Baykal'a Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tarafından kurulan kaset kumpasının ardından partinin genel başkanlığına Kemal Kılıçdaroğlu'nun gelmesi, parti içi muhalefetin ve yakın dönemde partiden ayrılanların bir anlamda önünü kesecek ve hesaplaşmaların ertelenmesini beraberinde getirecekti. Çünkü "CHP'de yaşanan değişim" yeni dönem için bir "umut" olarak pazarlanıyordu.

Kılıçdaroğlu CHP'sinde yaşanan tartışmalar ve hizipleşmeler, Bay-

kal dönemi parti içi mikro iktidar mücadelelerinden farklıdır. CHP içinde ayrışmaların en önemli gerekçesi CHP'nin mevcut yönetimlerinin partiyi Mustafa Kemal'in çizgisinden ve yolundan uzaklaştırdığı suçlamasıdır. 2015'te Emine Ülker Tarhan, CHP'den ayrılarak Anadolu Partisi'ni kurarken ya da Birgül Ayman Güler gibi önemli bazı ulusalcılar partiden ayrılarak Vatan Partisi'ne katılırken CHP'yi gittikçe Mustafa Kemal'in partisi olmaktan çıkardığı ve partiyi HDP çizgisine kaydırarak suçlamasını Kılıçdaroğlu'na yönelttiler.

Yeniden Ayrılık Çanları

CHP'de bir kez daha ayrılık çanları çalıyor. 37. Kurultay sonrası parti içindeki ertelenmiş hesaplaşmalar tedavüle kondu. Muharrem İnce, iki kez karşı karşıya geldiği Kemal Kılıçdaroğlu ve ekibi ile köprüleri attı. Hatırlanacağı gibi İnce, 2014'te 18. Olağanüstü Kurultay'da 177 delegenin imzası ile aday gösterilmiş ve 415 oy almıştı. Rakibi Kılıçdaroğlu ise 944 delegenin imzası ile aday gösterilmiş ve 740 oy alabilmişti. İnce'nin, söz konusu kurultayda önemli bir desteğe ulaşması yarışın ikinci raundunun 2018'de yapılmasıyla sonuçlandı. 36. Olağan Kurultay'da tekrar Kılıçdaroğlu'nun karşısına çıkan İnce, 447 oy alarak parti içindeki desteğinin devam ettiğini kanıtladı.

Bu başarı ise İnce'nin 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde zorunluluktan ve kerhen aday gösterilmesi sonucunu doğurdu. Eğer Abdullah Gül'e, Meral Akşener "evet" demiş olsaydı, İnce için siyasetin yönü farklı olabilirdi. İnce, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde yüzde 31 oy oranına ulaşarak 1980 sonrasında ilk defa partisini yüzde 30 bandının üzerine taşıdı. Bu hem İnce hem de CHP için azımsanamayacak bir oy oranıydı. Partinin geleceğinde iddia sahibi olan İnce için bu sonuç, yeni umutları da beraberinde getirecekti.

Seçim sürecinde ve sonrasında, kendi ekibi parti kadrolarından tasfiye edilmesine rağmen, İnce iddiasını sürdürdü. Yerel seçim-

lerin hemen ardından, 2023'te cumhurbaşkanı adayı olabileceğini bir televizyon programında açıkladı. İnce'nin bu açıklaması, CHP'nin taşıyıcı kolon vazifesi gördüğü Millet İttifakı'nın 2023 stratejisini de bozucu bir hamleydi. Çünkü planlanan yol haritasına göre mevcut Millet İttifakı devam ettirilecek, İYİ Parti ve HDP'nin "birlikteliği" normalleştirilecekti. Ayrıca açıktan ittifak için her iki parti ve siyasal ortam hazır hale getirilerek, AK Parti'den ayrılanların kurduğu partiler de bu ittifaka eklemenecekti. Ve en nihayetinde bu partiler aralarında anlaşarak ve ortaklaşa belirledikleri tek bir çatı adayla Erdoğan'ın karşısına çıkacaklardı.

Böyle bir siyasal muhalif alanın oluşturulması için HDP'nin eş başkanlığına daha ılımlı bir siyasal söylemi sürdürebilecek olan Mithat Sancar getirildi. İYİ Parti ve HDP arasında zaman zaman yükselen eleştiriler görünmez bir el tarafından her defasında hızla sonlandırıldı. Birliktelik sağlanması için AK Parti'den ayrılanların kurdukları partilere, CHP'ye yakın medya mecraları sonuna kadar açıldı. Babacan ve Davutoğlu'na yönelik eskiden yapılan eleştirilerin üzerine bir anda sünger çekildi. Benzerliklerinin yüzde 90'lardan fazla olduğu söylenerek yeni partiler her anlamda sahiplenildi. Millet İttifakı'nın kazandığı belediyelerde koalisyonlar oluşturularak şehir rantının yönetimi paylaştırıldı. İttifakın her partisine belediye yönetimlerinde ve iştiraklerinde kontenjan ayrıldı. AK Parti'den ayrılanların kurduğu partilere de büyükşehir yönetimlerinde yer açılarak onların kontenjanları da ihmal edilmedi. Yerel yönetimlerde oluşturulan bu karşılıklı bağımlılıkla ittifakların sürdürülmesi amaçlandı. Ayrıca yerelde oluşturulan bu koalisyon sistemi, başarılı bir örnek olarak 2023 sonrasına Türkiye'nin yönetimi için model olarak sunulacaktı.

Muhalif siyasal alanın 2023'e hazırlanmasında Kılıçdaroğlu yerel yönetim seçimlerine atıfla "oyun kurucu" olarak nitelendirilerek konjonktür müsait hale getirilecekti. İdeolojik olarak birbirinden çok farklı olan partilerin tabanları bu birlikteliğe alıştırılacak, çatı aday için rıza üretimi sağlanacaktı. Ayrıca muhalif partilerin tümü sadece Erdoğan karşıtlığına odaklanacak, iktidar eleştirisinde görev dağılımı yapılacak ve mümkün olduğu kadar birbirlerini açığa düşürecek açıklama yapmaktan kaçınacaklardı.

2018 seçimlerinden çok ders çıkardıklarını düşünüyorlardı. İkinci bir Meral Akşener vakası yaşanmamalıydı. Ortak çatı adayın dışında bir isim gündeme gelmemeli ve bu partilerden hiç kimse oyunbozanlık yapmamalıydı. Gerekirse, seçimlere tek çatı adayla

 Eski CHP Grup Başkanvekili Muharrem İnce, 4 Eylül Sivas Kongresi'nin yıl dönümünde Sivas Nuri Demirağ Havalimanı'ndan saat 10.00'da yola çıkarak "Memleket Hareketi"ni başlatacak. (31 Ağustos 2020)

gitmek için yol temizliği yapılacak, itiraz edebilecekler itibarsızlaştırılarak kenara koyulacaktı.

Şimdiye kadar bu yol haritasına yüksek sesle itiraz eden en önemli siyasetçi ise Muharrem İnce. İtiraz edip yerel seçimlerin hemen ardından adaylığını açıkladığı için "Saraya giden CHP'li" haberleri ile itibarsızlaştırılmaya çalışılması bu yüzdendi. Muharrem İnce, kendi partisinden tüm itibarsızlaştırma kampanyalarına rağmen 2023 için Memleket Hareketi adında bir oluşum başlattığını açıkladı. İlk adımı 4 Eylül'de Sivas'tan başlatıyor. CHP içinde ya da çevresinde, Mustafa Sarıgül ve İlhan Kesici gibi farklı isimlerin de yeni parti ya da oluşum hazırlığında olduğu biliniyor. Ayrıca CHP'den ayrılıp parti kurmasalar bile, HDP çizgisi ve sosyalist sola yakın olan İlhan Cihaner ve Selin Sayek Böke'nin öncülüğünü yaptığı "Gelecek İçin Biz Hareketi"nin de bir ağırlık merkezi olduğunu görmek gerekir. İlaveten, İstanbul il başkanı ve büyükşehir belediye başkanlarının da yeni dönemde CHP içi pazarlıklarda birer aktör olduğunu da hatırlatmakta fayda var.

İnce'nin Adaylığı

2010'da CHP'de Baykal'a Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tarafından kurulan kaset kumpasının ardından partinin genel başkanlığına Kılıçdaroğlu'nun gelmesi, parti içi muhalefetin ve yakın dönemde partiden ayrılanların bir anlamda önünü kesecek ve hesaplaşmaların ertelenmesini beraberinde getirecekti. Çünkü "CHP'de yaşanan değişim" yeni dönem için bir "umut" olarak pazarlanıyordu.

Dolayısıyla bu geniş çerçeveden baktığımızda, CHP içinde Muharrem İnce'nin başlattığı Memleket Hareketi ve parti yönetimine muhalif diğer unsurların siyasette doğurabileceği en önemli etki şudur: CHP yönetimi Abdullah Gül ya da benzeri bir çatı adayı rahatça CHP seçmeninin önüne koyamayacak. İnce'nin adaylığı, CHP seçmeni için sağ bir aday karşısında alternatif oluşturacak. Seçim kampanyalarının dinamiği bu oyun bozucu hamleden olumsuz etkilenecek ve partiler arasında pazarlık siyaseti İnce'yi göz ardı ederek yapılamayacak. Dolayısıyla da Kılıçdaroğlu'nun sağdan kurtarıcı arayışı ve dostları ile gelecek inşası 2014 ya da 2018 seçimlerinden çok daha zor olacak. Muharrem İnce'nin siyasette ağırlığı ne olursa olsun, 2023'e kadar nefesi yetip aday olabilirse, öyle ya da böyle muhalif siyasette muhatap alınan bir aktör olacak.